

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Technica V (2012)

Henryk Noga, Mária Vargová

Autorytet nauczyciela przedmiotów technicznych na podstawie badań

Wprowadzenie

Autorytet nauczyciela to zespół wielu różnorodnych właściwości, dzięki którym uczeń bez wyraźnych nakazów i bez strachu przed karą ulega wychowawczemu wpływowi nauczyciela, a w szczególności chętnie uczy się stosować do jego wymagań [15]. Od strony formalnej autorytet nauczyciela to zespół walorów moralnych, intelektualnych i zewnętrznych, które zapewniają mu uznanie, poważanie i wpływ pedagogiczny na uczniów, którzy gotowi są dobrowolnie przejąć i realizować głoszone przez nauczyciela poglądy czy idee [6]. Wincenty Okoń w *Nowym słowniku pedagogicznym* [9: 29] definiuje to pojęcie następująco:

autorytet (łac. *auctoritas* – powaga, znaczenie), wpływ osoby lub organizacji cieszącej się ogólnym uznaniem na określonej sferze życia społecznego. Autorytetowi nauczyciela szczególnie łatwo ulegają dzieci w młodszym wieku szkolnym; w klasach wyższych obserwuje się wzrost krytycyzmu i osłabienie roli autorytetu nauczyciela, niekiedy zaś zanik wszelkich autorytetów. Przykładem tego jest ruch kontestacji, który ze szczególną siłą pojawił się w 1968 roku w wielu krajach zachodnich. Pedagogika współczesna docenia rolę autorytetu rodziców i nauczycieli, łączy te role z rolą świadomej dyscypliny i z takim kształtowaniem wzajemnych stosunków wychowawców z wychowanymi, aby cechowało je pełne zrozumienie zadań obu stron połączone z obustronnym szacunkiem.

Efektywność oddziaływań wychowawczych nauczyciela jest w dużym stopniu funkcją jego rzeczywistego, osobowego autorytetu. Brak takiego autentycznego poważania lub autorytet oparty na formalizmie i autorytaryzmie deprecjonują wartość pracy wychowawczej, a w wielu wypadkach mogą wypaczać jego sens. Na ogół uczniowie potrafią dokładnie określić, jaki rodzaj cech i zachowań nauczyciela stanowi o jego wysokim autorytecie.

Autorytet nauczyciela techniki w szkole podstawowej i gimnazjum

Klasa 4

Na pytanie: „Jaki jest Twój stosunek do lekcji techniki?” uzyskano następujące odpowiedzi: 54% badanej grupy „bardzo lubi” lekcje techniki, 44% badanych „lubi” te zajęcia, natomiast 2% twierdzi, że lekcje techniki są dla nich obojętne.

Odpowiedź na kolejne pytanie: „Jaki jest Twój stosunek do nauczycieli techniki?” dała następujące wskazania. 51% respondentów odpowiedziało, iż „bardzo lubią” nauczycieli techniki, natomiast 49% ankietowanych stwierdziło, że „lubi” nauczycieli przedmiotów technicznych. Poczucie komfortu może być fakt, iż nikt w klasie 4 nie stwierdził, że do nauczyciela techniki ma „obojętny” stosunek lub też że go „nie lubi”.

Na pytanie trzecie „Czy nauczyciel techniki posiada u Ciebie autorytet?” 100% ankietowanych odpowiedziało twierdząco.

Uczniowie klasy 4 szkoły podstawowej wskazywali poziom występowania danej cechy u nauczyciela w skali od 0 do 6 punktów (0 – najmniejszy, 6 – największy). Średnia ocena występowania danej cechy u nauczyciela w odpowiedziach ankietowanych uczniów 4 klasy jest wysoka i wynosi 5,1 punktu. Wśród wszystkich cech najwyższą ocenę otrzymała cecha „potrafi nauczyć” – uzyskała 5,56 punktu. Wśród cech osobowych dominuje „konsekwencja”, ze średnią na poziomie 5,54 punktu. Oceniając cechy wychowawcze nauczyciela techniki, uczniowie klasy 4 stwierdzili, iż „zdobył on zaufanie młodzieży” – 5,51 punktu. Wśród cech z najniższą liczbą punktów dominują dwie: „zajmowanie się problemami młodzieży” oraz „uczenie młodzieży posiadania własnego zdania”. Obydwie cechy uzyskały po 4,54 punktu. Jeżeli natomiast chodzi o cechy osobowe, uczniowie stwierdzili, iż nauczyciel techniki nie w stosunku do wszystkich uczniów jest „otwarty i bezpośredni” – 4,77 punktu.

Uczniowie klasy 4 ocenili też cechy wychowawcze nauczyciela techniki. Stwierdzili, że nauczyciel „ma przyjacielski stosunek do uczniów” – tak uznało aż 100% badanych. Wśród cech osobowych dominuje „sumienność” (95% zgodnych odpowiedzi), natomiast z cech dydaktycznych to, że nauczyciel techniki „potrafi nauczyć” – tak twierdzi 87% ankietowanych uczniów. Wśród cech najniżej ocenionych dominuje cecha dydaktyczna, a mianowicie: „uczenie młodzieży posiadania własnego zdania” – uzyskała ona 67% głosów, cecha „nietrzymania się kurczowo podręczników” – 72%, podobnie zresztą jak cecha osobowa, tzn. „samokrytycyzm”. Z cech wychowawczych najniżej oceniono to, że nauczyciel: „nie tylko uczy, ale i wychowuje” – zdobyła ona 77% głosów ankietowanych uczniów klasy 4.

Ankietowani uczniowie klasy 4 odpowiadali też na pytanie: „Jaki powinien być nauczyciel przedmiotów technicznych?”. Z wypowiedzi wynika, że nauczyciel powinien przede wszystkim „mieć przyjacielski stosunek do uczniów” (87% odpowiedzi), powinien być „konsekwentny” – 85%, „sumienny i obowiązkowy” oraz „sprawiedliwy” – 82%. Jeśli natomiast chodzi o cechy dydaktyczne, to nauczyciel przedmiotów technicznych na lekcjach nie powinien „wytwarzać atmosfery lęku i strachu” – 79% odpowiedzi. Wśród cech najniżej ocenionych znajduje się cecha osobowa, a mianowicie „samokrytycyzm”, która uzyskała zaledwie 49% głosów. Jeśli chodzi o cechy dydaktyczne, to ostatnie od końca miejsce zajęła cecha „nietrzymanie się kurczowo podręczników” – 54%, zaraz po niej, z 56% wskazań, znalazła się cecha „wykłada z zaangażowaniem emocjonalnym”. Z cech wychowawczych

najniżej oceniono cechę: „nauczyciel zna cechy indywidualne ucznia” – zdobyła ona 56% głosów ankietowanych, podobnie jak cecha „nauczyciel potrafi sobie zjeść uczniów”.

Klasa 5

Na pytanie „Jaki jest Twój stosunek do lekcji techniki?” aż 60% badanych odpowiedziało, że „bardzo lubi” lekcje techniki, a 40%, że „lubi” te zajęcia.

Na pytanie „Jaki jest Twój stosunek do nauczycieli techniki?” 62% respondentów odpowiedziało, iż „bardzo lubi” nauczycieli techniki, natomiast 35% stwierdziło, że ich „lubi”. Dla 3% uczniów klasy 5 nauczyciele techniki są „obojętni”.

Na pytanie trzecie „Czy nauczyciel techniki posiada u Ciebie autorytet?” 92% badanych uczniów odpowiedziało twierdząco, natomiast 8% ankietowanych nie jest do końca przekonanych, czy nauczyciel przedmiotów technicznych posiada u nich autorytet – odpowiedzieli oni negatywnie na zadane pytanie.

Uczniowie klasy 5 szkoły podstawowej wyznaczali „poziom występowania danej cechy u nauczyciela w skali od 0 do 6 punktów (0 – najmniejszy, 6 – największy)”.

Średnia ocena występowania danej cechy u nauczyciela według uczniów 5 klasy jest dużo niższa niż w klasie 4 i wynosi zaledwie 3,88 punktu. Wśród wszystkich cech najwyższą została oceniona cecha dydaktyczna, a mianowicie to, że nauczyciel „nie wytwarza atmosfery lęku i strachu”, cecha ta uzyskała 4,90 punktu. Wśród cech osobowych dominuje „skromność”, ze średnią 4,58 punktu. Oceniając cechy wychowawcze nauczyciela techniki, uczniowie klasy 5 stwierdzili, że „nie uraża i nie ośmiesza” – 4,33 punktu. Wśród cech z najniższą liczbą punktów dominuje cecha wychowawcza: „nie tylko uczy, ale i wychowuje”, która została oceniona na poziomie 2,95 punktu. Z cech dydaktycznych najniższą pozycję ma kategoria: „uczy młodzież mieć własne zdanie” – 3,18. Wśród cech osobowych najniżej została oceniona cecha „samokrytycyzmu” nauczyciela techniki – 3,25 punktu.

Uczniowie klasy 5 odpowiadali na pytanie „Jaki jest nauczyciel przedmiotów technicznych?”. Najwyższą została oceniona cecha osobowa, a mianowicie, że nauczyciel „jest skromny” – cecha ta uzyskała 83% pozytywnych odpowiedzi. Na podobnym poziomie uplasowała się cecha „sumienności” – 80% pozytywnych odpowiedzi. Wśród cech dydaktycznych dominuje „stosowanie środków dydaktycznych” przez nauczyciela techniki – 80% zgodnych odpowiedzi. Oceniając cechy osobowe nauczyciela przedmiotów technicznych, badani uczniowie klasy 5 stwierdzili, iż nauczyciel „nie uraża i nie ośmiesza” – z tym zgodziło się 75% ankietowanych uczniów. Wśród cech najniżej ocenionych dominuje cecha wychowawcza, a mianowicie to, że nauczyciel „nie tylko uczy, ale i wychowuje” – uzyskała ona zaledwie 28% głosów, z kolei cecha „zna cechy indywidualne uczniów” – 33%. Uczniowie klasy 5 również w niewielkim stopniu dostrzegają „wykładanie materiału z zaangażowaniem emocjonalnym” przez nauczycieli techniki – 35% pozytywnych odpowiedzi. Z cech osobowych uczniowie ocenili najniżej „dobre zorganizowanie” nauczyciela przedmiotów technicznych. Cecha ta uzyskała tylko 48% pozytywnych głosów.

Ankietowani uczniowie klasy 5 wskazywali także, jaki powinien być nauczyciel przedmiotów technicznych. Według ankietowanych uczniów powinien on być przede wszystkim „sprawiedliwy” – 88%, a jeśli chodzi o cechy osobowe powinien być również „konsekwentny” – 83%, i „dobrze zorganizowany” – 80%. Jeśli natomiast chodzi o cechy dydaktyczne, to nauczyciel przedmiotów technicznych

powinien „potrafić nauczyć” – 79% oraz „bardzo dobrze tłumaczyć zagadnienia” – 75% twierdzących odpowiedzi. Nauczyciel powinien także „nie urażać i nie ośmieszać” oraz „znać cechy indywidualne uczniów” – po 68% pozytywnych odpowiedzi. Wśród cech najniżej ocenionych przez uczniów klasy 5 znalazła się cecha osobowa, a mianowicie „punktualność”, która uzyskała zaledwie 35% głosów. Jeśli chodzi o cechy dydaktyczne, to pierwsze od końca miejsce zajęła cecha „stosowanie środków dydaktycznych” – 48%, a zaraz za nią znalazła się cecha „nietrzymania się kurczowo podręczników” – 50%. Z cech wychowawczych najniżej oceniono następującą: „nauczyciel zajmuje się problemami uczniów” – zdobyła ona 53% głosów ankietowanych uczniów klasy 5.

Klasa 6

W klasie 6 zdecydowana większość badanych, tj. 56%, stwierdziła, że „bardzo lubi” zajęcia z techniki. Nieco mniej ankietowanych, bo 39%, przyznało, że „lubi” lekcje techniki, a najmniej, bo ok. 5% ankietowanych uczniów klasy 6 stwierdziło, że dla nich zajęcia z techniki są obojętne.

Na pytanie „Jaki jest Twój stosunek do nauczycieli techniki?” – 72% odpowiedziało, że „bardzo lubi” nauczycieli techniki, natomiast 28% ankietowanych na to samo pytanie odpowiedziało, że „lubi” nauczycieli przedmiotów technicznych.

Na pytanie trzecie „Czy nauczyciel techniki posiada u Ciebie autorytet?” uzyskano 100% twierdzących odpowiedzi.

Badani uczniowie klasy 6 szkoły podstawowej wskazywali poziom występowania danej cechy u nauczyciela w skali od 0 do 6 punktów (0 – najmniejszy, 6 – największy).

Zauważamy, iż średnia ocena występowania danej cechy u nauczyciela według uczniów 6 klasy wynosi 4,81 punktu. Wśród wszystkich cech najwyższą została oceniona cecha osobowa nauczyciela techniki, a mianowicie, że nauczyciel jest „pogodny”, cecha ta uzyskała 5,78 punktu. Stwierdzono również, że nauczyciel jest „otwarty i bezpośredni” – ze średnią na poziomie 5,56 punktu, natomiast wśród cech dydaktycznych taką ocenę otrzymała cecha „potrafi nauczyć”. Jeśli chodzi o cechy wychowawcze nauczyciela techniki, uczniowie klasy 6 stwierdzili, iż ma on „przyjacielski stosunek do uczniów” – 5,67 punktu. Wśród cech z najniższą liczbą punktów dominuje cecha wychowawcza: „zajmuje się problemami młodzieży”, która została oceniona na poziomie 3,78 punktu. Najniżej oceniona cecha dydaktyczna to cecha: „nauczyciel wykłada z zaangażowaniem emocjonalnym” – 4,0, a spośród cech osobowych cecha „punktualności” nauczyciela techniki – 3,89 punktu.

Analizując odpowiedzi na pytanie „Jaki jest nauczyciel przedmiotów technicznych?” dowiadujemy się, że najwyższą zostały ocenione dwie cechy – osobowa: „nauczyciel jest pogodny” oraz wychowawcza: „nauczyciel potrafi sobie zjednać uczniów” – po 94% pozytywnych odpowiedzi. Nieco niżej uplasowała się cecha „nauczyciel zdobył zaufanie młodzieży” – z 89% pozytywnych odpowiedzi, oraz „nauczyciel ma przyjacielski stosunek do uczniów” – również 89% twierdzących odpowiedzi. Wśród cech najniżej ocenionych dominuje cecha osobowa, a mianowicie, że nauczyciel „jest punktualny” – uzyskała ona 61% głosów, z kolei cechy „nauczyciel jest skromny”, „nie trzyma się kurczowo podręczników” oraz „zna cechy indywidualne uczniów” – po 67%.

Ankietowani uczniowie klasy 6 odpowiadali też na pytanie „Jaki powinien być nauczyciel przedmiotów technicznych?”. Według ankietowanych uczniów klasy 6 powinien przede wszystkim „być sprawiedliwy” – 100%. Z cech osobowych najwyższe miejsce zajmuje cecha „konsekwentny” – 94%. Jeśli natomiast chodzi o cechy dydaktyczne, to nauczyciel przedmiotów technicznych powinien „bardzo dobrze tłumaczyć zagadnienia” – 94% oraz „potrafić nauczyć” – 89% twierdzących odpowiedzi. Jeśli natomiast chodzi o cechy wychowawcze, to nauczyciel powinien „nie urażać i nie ośmieszać” oraz „potrafić zrozumieć młodzież” – po 83% pozytywnych odpowiedzi. Wśród cech najniżej ocenionych przez uczniów klasy 6 widnieje (co zastanawiające) cecha dydaktyczna, a mianowicie „nauczyciel stosuje indywidualne podejście do uczniów”, która uzyskała 50% głosów. Jeśli chodzi o cechy osobowe, to najniżej oceniono samokrytycyzm i skromność nauczycieli techniki – 61%. Z cech wychowawczych najniżej oceniono następujące cechy nauczyciela: „ma właściwe podejście do uczniów” oraz „zna cechy indywidualne uczniów” – zdobyły one po 61% głosów uczniów klasy 6.

Podsumowanie

Ankietowani uczniowie w większości bardzo lubią lekcje techniki, ponieważ są one prowadzone przez nauczycieli w ciekawy, interesujący i nieszablonowy sposób. Uczniowie uważają ten przedmiot za bardzo pożyteczny i potrzebny, przede wszystkim dzięki możliwości poznania zagadnień związanych z ruchem drogowym oraz zdobycia karty rowerowej. Twierdzą, że uczą się różnych, ciekawych rzeczy, poznają prawdziwe życie, stają się bardziej samodzielni i dokładni. Lekcje prowadzone są w sposób swobodny i przyjemny, a dodatkowym plusem jest większa niż na innych przedmiotach możliwość zdobywania celujących ocen.

Jeśli chodzi o nauczycieli techniki, to bezapelacyjnie posiadają oni autorytet u uczniów klasy 4 i są przez nich lubiani. Według czwartoklasistów, nauczyciele techniki są sympatyczni, sprawiedliwi, pomysłowi, przestrzegają ustalonych zasad, bardzo dobrze tłumaczą, często żartują, ale równocześnie są surowi, czyli nie pozwalają uczniom wchodzić sobie na głowę. Uczniowie nie mają z techniką większych problemów, gdyż nauczyciele potrafią nauczyć, są sumienni i obowiązkowi, a młodzież ma do nich zaufanie, gdyż mają przyjacielski stosunek do uczniów. Uczniowie zwracają również uwagę na wygląd zewnętrzny nauczyciela techniki, twierdząc, że jest zadbany. To, nad czym nauczyciele techniki powinni jeszcze popracować, to zaangażowanie w osobiste problemy uczniów i ich sytuację. Najpewniej nauczyciele w tej roli widzą głównie wychowawców poszczególnych klas, ale przecież rolą każdego nauczyciela jest zarówno uczenie, jak i wychowywanie uczniów. Nauczyciele przedmiotów technicznych powinni również popracować nad bardziej otwartym i bezpośrednim stosunkiem do uczniów oraz nad uczeniem młodzieży posiadania własnego zdania. Dobrze by było, gdyby nauczyciele techniki zwrócili również uwagę na swoje postępowanie i byli bardziej krytyczni w stosunku do swojej osoby, gdyż kurczowe trzymanie się podręczników na pewno nie zwiększa ich autorytetu.

Wymarzony nauczyciel techniki według uczniów klasy 4 powinien mieć przede wszystkim przyjacielski stosunek do uczniów, być konsekwentny, sprawiedliwy, sumienny i obowiązkowy. Podczas prowadzenia zajęć nie powinien wytwarzać atmosfery lęku i strachu, a zajęcia prowadzić w sposób swobodny i różnorodny. Uczniowie

klasy 4 to tak naprawdę jeszcze dzieci, które zostały rzucone na głęboką wodę, mają nieco zachwiane poczucie bezpieczeństwa, gdyż z jednej klasy, w której przebywali przez trzy ostatnie lata swojego życia pod opieką jednej nauczycielki, nagle zostali całkowicie włączeni w życie szkolne. Wychowawca, najczęściej już całkowicie inna niż do tej pory osoba, nie czuwa już nad nimi w takim stopniu, jak to było do tej pory. Nie chroni swoich uczniów, oni sami muszą stawić życiu czoła i odnaleźć się w nowej sytuacji. Szukają więc wśród innych nauczycieli powiernika i przyjaciela, który pomoże im oswoić trudną sytuację i pokaże dokąd zmierzać.

Ankietowani uczniowie klasy 5, podobnie jak uczniowie klasy 4, w większości bardzo lubią lekcje techniki, ponieważ są ciekawe, interesujące, uczą przydatnych rzeczy (szycia, robienia sałatek, haftowania), czyli łączą przyjemne z pożytecznym. Na zajęciach z techniki uczniowie rzadko się nudzą, mają dobry kontakt z nauczycielem, lekcja przebiega w sposób swobodny i zabawny ze względu na brak sprawdzianów, dostają dobre oceny, ale nie lubią niektórych zadawanych przez nauczyciela prac.

Nauczyciele techniki posiadają autorytet u większości uczniów klasy 5 i są przez nich bardzo lubiani. Według uczniów nauczyciele techniki są sympatyczni, pomocni, sprawiedliwi, bardzo dobrze uczą i tłumaczą, są do uczniów nastawieni przyjaźnie i ciekawie prowadzą lekcje. Przy tych wszystkich pozytywnych ocenach uczniowie klasy 5 dostrzegają, że nauczyciele nie zawsze utrzymują dyscyplinę na lekcji i nie zawsze są wymagający. Jednakże nie wytwarzają na lekcji atmosfery lęku i strachu, są skromni i nie ośmieszają uczniów, lubią młodzież i są do niej pozytywnie nastawieni. Dodatkowo są sumienni i obowiązkowi, punktualni, pogodni i stosują środki dydaktyczne. Młodzież darzy nauczycieli techniki zaufaniem, gdyż mają oni przyjacielski stosunek do uczniów i właściwe podejście do młodzieży. Natomiast to, o czym nauczyciel techniki w klasie 5 zapomina, to branie czynnego udziału w wychowywaniu uczniów i poznawaniu ich indywidualnych cech, prowadzenie zajęć z zaangażowaniem emocjonalnym oraz lepsze organizowanie pracy na zajęciach, gdyż dzięki temu młodzież nie nudzi się na lekcjach. Wymarzony nauczyciel techniki według uczniów klasy 5 powinien być przede wszystkim sprawiedliwy, konsekwentny, powinien dobrze organizować pracę swoją oraz uczniów, bardzo dobrze tłumaczyć zagadnienia i dzięki temu osiągać sukcesy dydaktyczne. Mniej ważne dla uczniów klasy 5 jest stosowanie środków dydaktycznych na lekcji, samodzielność nauczyciela w myśleniu i nietrzymanie się przez niego podręczników. Ważne, aby materiał był na tyle solidnie wytłumaczony, aby uczeń nie miał problemu z opanowaniem go.

Ankietowani uczniowie klasy 6 odpowiadali podobnie jak uczniowie klasy 5, z tym że ich średnia ocena nauczyciela techniki była wyższa. Uczniowie klasy 6 w większości bardzo lubią lekcje techniki ze względu na to, że są przyjemne, luźne, spokojne, ciekawe, panuje na nich miła atmosfera oraz mają możliwość tworzenia ładnych projektów, zgłębiają tajniki elektroniki i naprawy urządzeń elektrycznych. Jednakże pojawiły się również głosy twierdzące, iż na lekcjach techniki jest czasami nudno, ze względu na małą liczbę zadań i w konsekwencji ocen. Nauczyciele techniki posiadają autorytet u uczniów klasy 6 i są przez nich bardzo lubiani. Według uczniów, nauczyciele techniki są mili, zabawni, pomocni, sprawiedliwi, sumiennie spełniają swoje obowiązki. Dobrze tłumaczą zagadnienia i pomimo że czasem są wymagający, stawiają uczniom przeważnie dobre oceny. Nauczyciele mają przyjacielski stosunek do uczniów, młodzież ma do nich zaufanie, dzięki czemu potrafią

sobie zjednać uczniów. Przeważnie są pogodni, otwarci i bezpośredni, a także samodzielni w myśleniu, co dodatkowo wzmacnia ich autorytet. Potrafią skutecznie wytłumaczyć zagadnienia, są wymagający, ale sprawiedliwi i nie wytwarzają atmosfery lęku i strachu podczas lekcji. Dodatkowo są sumienni i obowiązkowi oraz konsekwentni. Natomiast to, nad czym nauczyciel techniki w klasie 6 powinien popracować, to punktualność.

Wymarzony nauczyciel techniki według uczniów klasy 6 powinien być przede wszystkim sprawiedliwy, konsekwentny oraz bardzo dobrze tłumaczyć zagadnienia i dzięki temu potrafić nauczyć. Powinien również rozumieć młodzież, która wkracza w bardzo szczególny etap dojrzewania. Niedopuszczalne jest zwłaszcza urażenie lub ośmieszanie jakiegokolwiek ucznia ze względu na większą niż w innych okresach życia ich wrażliwość w tym wieku. Mniej ważne dla uczniów klasy 6 jest stosowanie indywidualnego podejścia do uczniów. Wolą oni w tym okresie nie wybijać się za bardzo i nie skupiać tylko na sobie uwagi nauczyciela. Przeważnie bowiem błędzą myślami gdzieś indziej, przeżywają pierwsze zauroczenia i wszystko jest dla nich ważne, tylko nie nauka. W związku z tym potrzebują wyrozumiałych nauczycieli, którzy nie tylko uczą, ale i wychowują.

Jeśli chodzi o nauczyciela techniki i sam przedmiot, zdania uczniów klasy II gimnazjum są bardzo podzielone. Uczniowie w większości bardzo lubią lekcje techniki ze względu na ich różnorodność, ale wielu stwierdziło, iż lekcje techniki są dla nich obojętne. Ocenili przedmiot jako nieprzydatny, nudny i nieciekawym. Mniej więcej połowa uczniów nie darzy autorytetem nauczycieli techniki, ma do nich obojętny stosunek. Uczniowie nie rozumieją nauczyciela, nie umie on ich zainteresować przedmiotem i dobrze wytłumaczyć zagadnień, przy czym posiada wiedzę, ale nie potrafi jej przekazać. Według badanych uczniów, nauczyciele techniki są samodzielnymi w myśleniu i rzadko podpierają się podręcznikami, są punktualni, sumienni, obowiązkowi i starają się mieć przyjacielski stosunek do uczniów, ale często nie potrafią się przyznać do błędów i nie zajmują się młodzieżą ani jej problemami.

Idealny nauczyciel techniki według uczniów klasy II gimnazjum powinien być przede wszystkim sprawiedliwy, samokrytyczny i dobrze zorganizowany. Powinien również bardzo dobrze tłumaczyć zagadnienia i być skutecznym w nauczaniu. Trzeba cały czas starać się zaskakiwać uczniów w pozytywny sposób, ponieważ nie ma nic gorszego niż nuda i monotonia na lekcjach. Uczniowie, jak widać po wynikach ankiet, woleliby nawet atmosferę lęku i strachu od atmosfery panującej obecnie. Sama wiedza nie wystarcza, aby zrobić na uczniach wrażenie, tym bardziej, że są oni już na tyle dorośli, że niewiele rzeczy ich może zaskoczyć. Trzeba jednak cały czas walczyć o ich uwagę i zainteresowanie, pamiętając o tym, iż utracony autorytet niezwykle trudno jest odbudować, zwłaszcza u dorastającej młodzieży.

Badani uczniowie klasy III gimnazjum odpowiadali podobnie jak ich młodsi o rok koledzy. Połowa uczniów klasy III gimnazjum bardzo lubi lekcje techniki ze względu na to, że są ciekawe, panuje na nich miła atmosfera, która mobilizuje uczniów do pracy, jest niewiele nauki, a lekcje szybko mijają. Spora część uczniów stwierdziła jednak, że nie mają wyobraźni przestrzennej i talentu do rysunków bądź też że nie rozumieją, co nauczyciel mówi i przez to lekcje techniki są dla nich obojętne lub ich nie lubią. Ocenili oni przedmiot jako nudny i nieciekawym.

Jeśli chodzi o nauczycieli techniki, to ponad połowa gimnazjalistów darzy ich autorytetem i bardzo ich lubi, gdyż mają duże poczucie humoru, są mili, spokojni,

kompetentni, pomocni. Prowadzą zajęcia w sposób bezstresowy, są stanowczy dla leniwych uczniów, rozwiązują sytuacje konfliktowe pomiędzy uczniami okazując pomoc pokrzywdzonym, czym zyskują sobie ogromny szacunek. Z jakich więc przyczyn 1/3 badanych uczniów stwierdziła, że do nauczyciela techniki ma obojętny stosunek? Okazuje się, że nie wszyscy nauczyciele są nauczycielami z powołania. Uczniowie skarżyli się na brak kompetencji, nieumiejętne tłumaczenie zagadnień oraz niewyraźną mowę nauczyciela. Taki nauczyciel może sprawić, że uczeń w skuteczny sposób zniechęci się do przedmiotu. Należy pamiętać o tym, że to w głównej mierze od nauczyciela zależy, w jaki sposób uczeń będzie podchodził do przedmiotu. Według badanych uczniów, nauczyciele techniki nie wytwarzają atmosfery lęku i strachu, są punktualni, pogodni, sumienni i obowiązkowi. Mają przyjacielski stosunek do uczniów, nie urażają ich ani nie ośmieszają. Nie zajmują się jednak młodzieżą, nie interesują się jej problemami, niekiedy nawet nie znają imion uczniów. Są przy tym źle zorganizowani i nie potrafią się przyznać do błędu.

Idealny nauczyciel techniki, według uczniów klasy III gimnazjum, powinien uczyć młodzież mieć własne zdanie, ale jest to trudne do wykonania, gdyż młodzież stwierdziła, że nauczyciel sam nie posiada własnego zdania. Powinien również bardzo dobrze tłumaczyć i być sprawiedliwy, nie tylko uczyć, ale i wychowywać, być dobrze zorganizowany, otwarty i bezpośredni. Mniej ważne jest wykładanie z zaangażowaniem emocjonalnym, skromność czy punktualność, ważne, by lekcje przebiegały w sposób ciekawy, zaplanowany, zrozumiały i z pożytkiem dla wszystkich. Uczniowie, jak widać po wynikach ankiety, darzą podobnymi uczuciami nauczyciela i uczony przez niego przedmiot. Pamiętajmy więc, że bierzemy na siebie odpowiedzialność za przyszłość młodego człowieka i możemy mu pomóc w rozwijaniu ukrytej pasji czy talentu lub też możemy tę pasję u niego zaprzepaścić.

Badani uczniowie szkoły podstawowej oraz gimnazjum w większości odnoszą się w bardzo pozytywny sposób zarówno do nauczycieli techniki, jak i do przedmiotów technicznych. Uczniowie szkoły podstawowej przeważnie lubią lekcje techniki, które są prowadzone przez nauczycieli w ciekawy, interesujący i różnorodny sposób. Uczniowie uważają ten przedmiot za bardzo pożyteczny i potrzebny przede wszystkim dzięki możliwości poznania zagadnień związanych z ruchem drogowym oraz zdobycia karty rowerowej, a także nauczania się haftowania, szycia czy robienia sałatek i innych posiłków. Na zajęciach panuje miła atmosfera, a uczniowie mają możliwość tworzenia ładnych projektów, zgłębiają tajniki elektroniki i naprawy urządzeń elektrycznych. Twierdzą, że uczą się różnych ciekawych rzeczy, dzięki czemu poznają prawdziwe życie, stają się bardziej samodzielni i dokładni. Na zajęciach z techniki rzadko się nudzą, mają dobry kontakt z nauczycielem, lekcja przebiega w luźnej atmosferze, ze względu na brak sprawdzianów, dodatkowym plusem jest większa niż na innych przedmiotach możliwość zdobywania celujących ocen wśród uczniów szkoły podstawowej. Pojawiły się również głosy twierdzące, iż na lekcjach techniki jest czasami nudno, ze względu na małą liczbę oraz różnorodność zadań, a w konsekwencji ocen.

Uczniowie gimnazjum w ocenie lekcji techniki byli nieco mniej przychylni niż uczniowie szkoły podstawowej, ale większość odpowiedziała, że bardzo lubi lekcje techniki ze względu na ich różnorodność, za to, że panuje na nich miła atmosfera, która mobilizuje uczniów do pracy, jest niewiele nauki, a lekcje szybko mijają. Jednak

sporo uczniów klas gimnazjalnych stwierdziło, iż lekcje techniki są dla nich obojętne. Ocenili przedmiot jako nieprzydatny, nudny i nieciekawny. Uczniowie stwierdzili również, że nie mają wyobraźni przestrzennej i talentu do rysunków bądź też że nie rozumieją, co nauczyciel mówi i przez to lekcje techniki są dla nich obojętne i ich nie lubią. Utożsamiają przedmiot z nauczycielem i obdarzają go takimi samymi uczuciami. Tak więc dla uczniów szkół podstawowych technika jest interesującym przedmiotem, na którym uczą się bardzo ciekawych i pożytecznych rzeczy, a dla uczniów gimnazjum przedmiotem, na którym mogą „odsapnąć” pomiędzy jednym a drugim sprawdzianem z innych przedmiotów.

Jeśli chodzi o nauczycieli techniki w szkole podstawowej, to bezapelacyjnie posiadają oni autorytet u uczniów i są przez nich lubiani. Według uczniów, nauczyciele techniki są sympatyczni, uprzejmi, sprawiedliwi, pomysłowi, przestrzegają ustalonych zasad, często żartują, są pomocni, sprawiedliwi, bardzo dobrze uczą i tłumaczą, ciekawie prowadzą lekcje, sumiennie spełniają swoje obowiązki i pomimo tego, że czasem są wymagający, stawiają uczniom przeważnie dobre oceny. Nauczyciele mają przyjacielski stosunek do uczniów, młodzież ma do nich zaufanie. Przeważnie są pogodni, otwarci i bezpośredni, a także samodzielni w myśleniu, co dodatkowo wzmacnia ich autorytet. Potrafią skutecznie wytłumaczyć zagadnienia, są wymagający, ale sprawiedliwi i nie wytwarzają atmosfery lęku i strachu podczas lekcji. Dodatkowo są sumienni i obowiązkowi oraz konsekwentni, ale równocześnie surowi, czyli nie pozwalają wchodzić sobie na głowę. Uczniowie nie mają z techniką większych problemów, gdyż nauczyciele potrafią nauczyć.

To, nad czym nauczyciele techniki w szkole podstawowej powinni jeszcze popracować, to większe zaangażowanie w osobiste problemy uczniów i ich sytuację, chociaż pewno te zadania spychają oni na wychowawców klas. Powinni również popracować nad bardziej otwartym i bezpośrednim stosunkiem do uczniów oraz nad uczeniem młodzieży posiadania własnego zdania. Dobrze by było, gdyby nauczyciele techniki zwrócili również uwagę na swoje postępowanie i byli bardziej krytyczni w stosunku do swojej osoby, gdyż kurczowe trzymanie się podręczników na pewno nie zwiększa ich autorytetu. Nauczyciel techniki w szkole podstawowej powinien również brać czynny udział w wychowywaniu uczniów i w poznawaniu ich indywidualnych cech, powinien zadbać o lepsze organizowanie pracy na zajęciach oraz być bardziej punktualny.

Jeśli chodzi o nauczycieli techniki w klasach gimnazjalnych, to ponad połowa uczniów darzy ich autorytetem i również bardzo lubi, gdyż mają duże poczucie humoru, są mili, spokojni, kompetentni, pomocni. Prowadzą zajęcia w sposób bezstresowy, są stanowczy dla leniwych uczniów, a w sytuacjach konfliktowych okazują pomoc pokrzywdzonym, dzięki czemu uczniowie darzą ich ogromnym szacunkiem. Padają również głosy krytyczne pod adresem nauczyciela techniki. Uczniowie gimnazjum często nie rozumieją nauczyciela, nie umie on ich zachęcić do przedmiotu i dobrze wytłumaczyć zagadnień, przy czym posiada wiedzę, ale nie potrafi jej przekazać. Według badanych uczniów, nauczyciele techniki są samodzielni w myśleniu i nieczęsto podpierają się podręcznikami, są punktualni, sumienni i obowiązkowi i starają się mieć przyjacielski stosunek do uczniów, ale uczniów to nie przekonuje, zwłaszcza że często nauczyciele nie potrafią się przyznać do błędu i nie zajmują się młodzieżą ani jej problemami. Uczniowie skarżą się również na brak kompetencji u nauczyciela, nieumiejętne tłumaczenie zagadnień oraz niewyraźną mowę.

Według badanych uczniów nauczyciele techniki nie wytwarzają atmosfery lęku i strachu, są punktualni, pogodni, sumienni i obowiązkowi. Mają przyjacielski stosunek do uczniów, nie urażają ich ani nie ośmieszają. Jednocześnie jednak nie zajmują się młodzieżą, nie interesują się jej problemami, niekiedy nawet nie znają imion uczniów. Tacy nauczyciele nie mają najmniejszych szans na dobry dialog z młodzieżą, bowiem do każdego ucznia trzeba podejść w sposób indywidualny, z należyтым szacunkiem. Jeżeli nie okażemy uczniom szacunku – nie miejmy później pretensji, że oni nam tego szacunku również nie okazują.

Wymarzony nauczyciel techniki według uczniów szkoły podstawowej powinien mieć przede wszystkim przyjacielski stosunek do uczniów, być konsekwentny, sprawiedliwy, sumienny i obowiązkowy, dobrze organizować pracę swoją oraz uczniów, bardzo dobrze tłumaczyć zagadnienia i dzięki temu potrafić nauczyć. Podczas prowadzenia zajęć nie powinien wytwarzać atmosfery lęku i strachu, a zajęcia prowadzić w sposób luźny i różnorodny. Mniej ważne dla uczniów szkoły podstawowej jest stosowanie środków dydaktycznych na lekcji, samodzielność nauczyciela w myśleniu i nietrzymanie się przez niego podręczników. Ważne, by materiał był na tyle solidnie wytłumaczony, aby uczeń nie miał problemu z opanowaniem go. Niedopuszczalne jest również urażanie lub ośmieszanie jakiegokolwiek ucznia ze względu na większą niż w innych okresach życia wrażliwość w tym wieku.

Idealny nauczyciel techniki według uczniów klas gimnazjalnych powinien być przede wszystkim sprawiedliwy, samokrytyczny i dobrze zorganizowany, powinien nie tylko uczyć, ale i wychowywać, być człowiekiem otwartym i bezpośrednim. Powinien również bardzo dobrze tłumaczyć zagadnienia i potrafić nauczyć. Trzeba cały czas starać się zaskakiwać uczniów w pozytywny sposób, ponieważ nie ma nic gorszego niż nuda i monotonia na lekcjach. Trzeba cały czas walczyć o uwagę i zainteresowanie uczniów, pamiętając o tym, iż utracony autorytet niezwykle trudno jest odbudować, zwłaszcza u dorastającej młodzieży. Mniej ważne jest dla uczniów gimnazjum wykładanie z zaangażowaniem emocjonalnym, skromność czy punktualność, ważne natomiast, by lekcje przebiegały w sposób ciekawy, zaplanowany, zrozumiały i z pożytkiem dla wszystkich. Uczniowie, jak pokazują wyniki ankiety, darzą podobnymi uczuciami nauczyciela, co i uczonego przez niego przedmiot, ta zależność jest bardzo wyraźna. Pamiętajmy więc, że bierzemy na siebie odpowiedzialność za przyszłość młodego człowieka i możemy mu pomóc w rozwijaniu ukrytej pasji czy talentu lub też możemy tę pasję u niego zaprzepaścić.

Obecnie w wielu szkołach i gimnazjach w Polsce autorytet nauczyciela techniki wydaje się coraz bardziej słabnąć. Opinia nauczycieli na temat swojej pracy jest bardzo zawyżona w stosunku do tego, czego dowiadujemy się od uczniów. Nauczyciele przedmiotów technicznych bardzo mocny autorytet posiadają u uczniów szkół podstawowych, wśród uczniów gimnazjów opinie są podzielone. Nauczyciele najwyraźniej zapominają o tym, iż sam fakt bycia nauczycielem nie daje gwarancji zdobycia u uczniów autorytetu. Na autorytet trzeba ciężko zapracować, a następnie cały czas pielęgnować, aby go nie utracić. Jest to trudne zadanie, niemniej wykonalne, pod warunkiem trzymania się określonych zasad. Należy traktować młodzież z należyтым szacunkiem, nie poniżać, a podkreślać dobre strony uczniów. Umieć przyznać się do błędów i nie nadużywać władzy, jaką ma się nad uczniami z racji bycia nauczycielem. Samokrytyczna ocena nauczyciela pozwoli uzmysłwić uczniom, że należy przyznawać się do błędów, ponieważ zawsze jest szansa na to, aby je naprawić.

Bardzo ważna w przypadku nauczyciela jest naturalność, lojalność, sprawiedliwość i odpowiedzialność za własne słowa oraz czyny. Uczony przedmiot powinien być również pasją nauczyciela, gdyż dzięki temu możliwe jest зараżanie uczniów swoim zapałem. Jeśli nauczyciel lubi młodzież, oddaje tej pracy swoje serce, to efekty pracy będą większe, a i uczniowie będą czuć te pozytywne emocje i współpraca będzie kwitnąć.

Nauczyciel powinien być jak najlepiej zorganizowany, aby lekcje nie były chaotyczne, przebiegały zgodnie z planem i zapewniały realizację programu nauczania. Otwartość, okazywanie ciepła uczniom przez nauczyciela i jego pogodne nastawienie pozwala tworzyć pozytywne relacje między nim a uczniami, czego efektem może być lepsza współpraca. Bezpośredniość pozwala uniknąć niedomówień, a w następstwie ewentualnych konfliktów.

Nauczyciel powinien być samodzielny w myśleniu, ponieważ to wzmacnia jego autorytet. Tematy realizowane z podręcznika należy wzbogacać przykładami zaczerpniętymi z życia. Uczniowie nie powinni przygotowywać się do lekcji ze względu na strach przed nauczycielem (taka motywacja może powodować, że będziemy mieć do czynienia z zasadą „3Z”), lecz ze względu na szacunek dla nauczyciela, na który powinien on sobie zapracować. Indywidualne podejście do ucznia pozwala na efektywniejsze wpojenie mu wiedzy oraz sprawia, że relacje nauczyciel–uczeń są lepsze.

Literatura

- [1] Burgerová J., *Internet vo výučbe a štýly učenia*, Prešov 2001
- [2] Burgerová J., Burger V., *Systémové a aplikačné program pre personálne počítače*, FHPV PU, Prešov 2002
- [3] Depešová J., Tomková V., *Tradičné technológie a 21. stornie*, [w:] *Premeny Slovenského školstva na prahu nového milénia*, PF UKF, Nitra 2001, s. 410–413
- [4] Depešová J., *Postavenie exkurzií v štúdiu technickej výchovy*, [w:] *Vplyv technickej výchovy na rozvoj osobnosti žiaka*, PF UKF, Nitra 1999, s. 3–40
- [5] Czerepaniak-Walczak M., *Między dostosowaniem a zmianą*, Poznań 1995
- [6] Gertsmann S., *Autorytet wychowawcy*, „Nowa Szkoła” 1961, nr 11, s. 14
- [7] Gnitecki L, Pasterniak W., *Wychowanie jako poszukiwanie wartości*, Gorzów Wielkopolski 1993
- [8] Misiołek K., *Kompetencje dydaktyczne i opiekuńczo-wychowawcze nauczycieli w zreformowanej szkole*, Mysłowice 2000
- [9] Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo Żak, Warszawa 2001
- [10] Olubiński A., *Podmiotowość roli nauczyciela i ucznia w świetle analiz opinii społecznych*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2001
- [11] Porubská, G., *Postavenie a význam didaktiky v príprave učiteľov 1.stupňa ZŠ*, [w:] *Za vyššiu úroveň výchovy a vzdelávania a prestíž učiteľa ZŠ*, PdF, Nitra 1999, s. 67–71
- [12] Pytel K., *Wpływ Internetu na rozwój i zachowanie dzieci i młodzieży*, [w:] Konferencja naukowa Cyberuzależnienia, 9 X 2006, AP im. KEN w Krakowie, Kraków 2006
- [13] Pytel K., *Kontrola postępów w nauce jako uwarunkowanie procesów kształcenia na przykładzie studentów ETI oraz WT Akademii Pedagogicznej w Krakowie*, [w:] VI Konferencja Naukowa Edukacja Techniczna i Informatyczna: Przygotowanie zawodowe – kwalifikacje – rynek pracy, Ciechocinek 17–19 IV 2007

[166]

Henryk Noga, Mária Vargová

[14] Szajek S., *Miejsce przedmiotu praca-technika w działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły podstawowej*, „Wychowanie Techniczne” 1986, nr 6

[15] http://apk_dydaktyka2.republika.pl/autorytet.doc

The authority of a technical subject teacher in the light of the research

Abstract

Nowadays, the authority of a technical subject teacher seems to decline in many junior high schools in Poland. The opinion of teachers about their own work and respect tends to be overestimated when compared to what we can elicit from pupils. Technical subject teachers have great respect among elementary school pupils but as regards junior high school pupils, the opinions vary. The teachers seem not to remember that the very fact of being a teacher does not guarantee having authority among pupils as the authority has to be gained by hard work and has to be constantly maintained. It is a difficult task but possible to be performed providing a teacher remembers about and respects a few rules. The following project shows the elements which constitute a teacher's authority.

Keywords: the authority of a teacher, technical education, competence

Mária Vargová

UKF – Nitra

Katedra Techniki i Informatycznych Technologii

Henryk Noga

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Instytut Techniki

ul. Podchorążych 2

30-084 Kraków